

תוכן מקומי ומו"פ – הילכו השניים יחדיו?

צביה ברון, יועצת וועדת האנרגיה הלאומית, מולמו"פ

תוכן מקומי הוא למעשה הרשיון החברתי (Social Licence) אותו מקבלות חברות נפט וגז מקומיות ובינלאומיות כתוצאה מפעילותן בשוק המקומי. תוכן מקומי כולל בעיקר: רכש מקומי מספקים, הכשרת כח אדם מקומי ושכירתו לעבודה ותרומה חברתית המתבטאת במישורים שונים.

נושא נוסף בתוכן מקומי שפחות מוזכר הינו ההשקעה של חברות נפט וגז במחקר ופיתוח (מו"פ) וחדשנות במדינה. חשיבות הנושא ברורה, וכבר הבנק העולמי עמד עליה בדוח מ-2013, משום שחדשנות תורמת בטווח הבינוני והארוך לבניית כלכלה מקיימת ולהגדלת התוצר הלאומי הגולמי באופן משמעותי ולאורך זמן.

למרות זאת מקריאת גוף המחקר העיקרי ובחינת הדוחות שיצאו בעולם בנושא, מתברר כי אין כמעט דוגמאות וקווי מדיניות מנחים בנמצא. יתרה מזו באחד הדוחות על המילים מחקר ופיתוח בתוכן מקומי מופיע הכיתוב – המנע – באותיות בולטות.

השאלה היא מדוע?

מתוך בחינת הנושא לעומקו עולות שתי סיבות עיקריות ומובילות. האחת היא הדיכוטומיה בין כמות וכימות לבין ערך (value) והיכולת לכמת תוצאות. בכך, אנו מכוונים לעובדה כי רכש מקומי ניתן לכמת- אפשר לבדוק מה מספר הספקים המקומיים ומה התרומה הכספית המדויקת של כל עסקת רכש. כך גם בתחום ההכשרה ושכירת כח אדם, קל לספור את מספר ההכשרות ואת כמות כח האדם המקומי שנשכר לעבודה. ניתן לכמת את ההשקעה מול התרומה בטווח קצר. לעומת זאת בתחום החדשנות מדובר על תוצאות בטווח בינוני וארוך, כששרשרת הערך של מיזמים טכנולוגיים בתחום האנרגיה היא ארוכה במיוחד ולוקחת בין 7-15 שנים עד למסחור ודורשת משאבים רבים.

בנוסף לזאת, החלק הגדול של תגליות גז ונפט מתבצע במדינות מתפתחות בהן התפתחות כלכלת ידע נמצאת בחיתוליה אם בכלל. כך, תוכן מקומי אינו יכול לכלול בשנים הראשונות מרכיב של חדשנות ומו"פ משום שרמת הידע והכישורים הנדרשת להצלחת המרכיב החדשנות נמוכה או נעדרת לגמרי.

ישראל – פרדוקס הינקות מול הבגרות הטכנולוגית

בישראל התגלו מאגרי גז בכמות משמעותית רק לאחרונה ובכך רמת הבנתה בתחום הגז ורמת היכולות והכישורים נמצאים בשלבי התהוות ראשוניים בדיוק כפי שנצפו במדינות מפיקות נפט וגז אחרות בתחילת דרכן.

אלא שבניגוד לרוב הכלכלות המתפתחות הללו, ישראל היא כלכלה מפותחת. לא זו בלבד שרמת ההתפתחות הטכנולוגית בה גבוהה, הרי שחלק ניכר מכלכלתה מתבסס על מרכיב ידע שמייצר חדשנות התורמת באופן משמעותי לתוצר הלאומי.

לפיכך, כשבוחנים את נושא התוכן המקומי חייבים לבחון גם את נושא המו"פ ולייצר כלים מסייעים שיעודדו את חברות הגז הפועלות בישראל להשקיע בחדשנות מחד ויעודדו יזמים לפתח פרויקטים בתחום.

לפיכך, אני מאמינה (כמו רבים אחרים וטובים) כי נדרש מאמץ ליצר סינרגיה בין הקונטקסט-קרי התחומים בהם ישראל מובילה חדשנות בעולם, המבוססים בין היתר על טכנולוגיות ידע, תוכנה ואבטחה ובין עולמות התוכן של גז ונפט, בהם יזמים ישראלים אינם בקיאים עדיין.